

Spis treści

Wstęp	XV
Wykaz literatury	XVII
Wykaz skrótów	XIX
Rozdział I. Pojęcie prawa prywatnego międzynarodowego	1
§ 1. Definicja	1
§ 2. Prawo prywatne międzynarodowe w znaczeniu wąskim i szerokim	3
§ 3. Prawo obcych	12
§ 4. Przepisy wymuszające swoją właściwość	12
Rozdział II. Źródła prawa prywatnego międzynarodowego	14
§ 5. Uwagi ogólne	14
§ 6. Prawo wewnętrzne	14
§ 7. Umowy międzynarodowe	19
I. Umowy międzynarodowe wielostronne o kolizyjnym charakterze	20
II. Umowy międzynarodowe zawierające normy merytoryczne	21
III. Konwencje międzynarodowe z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego	22
IV. Umowy międzynarodowe dwustronne	23
§ 8. Prawo Unii Europejskiej	26
I. Źródła międzynarodowego postępowania cywilnego	26
II. Źródła prawa prywatnego międzynarodowego	28
Rozdział III. Normy kolizyjne prawa prywatnego międzynarodowego	31
§ 9. Budowa normy kolizyjnej	31
§ 10. Rodzaje łączników normy kolizyjnej	33
I. Uwagi ogólne	33
II. Łącznik personalny (osobisty)	34
1. Łącznik obywatelstwa	34
2. Łącznik domicylu	35
3. Przynależność osoby prawnej	37
III. Łączniki przedmiotowe	37
1. Łącznik miejsca położenia rzeczy	37
2. Łącznik miejsca dokonania czynności prawnej	38
3. Łącznik <i>lex causae</i>	38

4. Łącznik siedziby sądu	39
5. Łącznik subiektywny	39
§ 11. Rodzaje norm kolizyjnych	40
Rozdział IV. Stosowanie prawa prywatnego międzynarodowego	42
§ 12. Uwagi ogólne	43
§ 13. Kwalifikacja pojęć prawnych	44
I. Kwalifikacja według <i>lex fori</i>	44
II. Kwalifikacja według <i>lex causae</i>	45
III. Kwalifikacja według metody porównawczej (autonomicznej prawa prywatnego międzynarodowego)	45
§ 14. Odesłanie	45
§ 15. Klauzula porządku publicznego	51
§ 16. Niejednolite prawo	53
I. Konflikt interlokalny	54
II. Konflikt interpersonalny	55
§ 17. Konflikt przechodni	55
§ 18. Zmiana statutu	56
§ 19. Kwestia wstępna	58
§ 20. Stosowanie obcego prawa merytorycznego	59
I. Uwagi ogólne	59
II. Stosowanie obcego prawa publicznego	62
III. Zabiegi kwalifikacyjne	64
§ 21. Obejście prawa	65
Rozdział V. Międzynarodowe postępowanie cywilne	66
§ 22. Uwagi ogólne	67
§ 23. Zasady międzynarodowego postępowania cywilnego	68
I. Zasada priorytetu umów międzynarodowych	68
II. Zasada równouprawnienia cudzoziemców w zakresie ochrony sądowej	69
III. Zasada respektowania jurysdykcji sądów zagranicznych	69
IV. Zasada wzajemności	69
§ 24. Jurysdykcja	70
I. Pojęcie	70
II. Jurysdykcja krajowa	71
III. Umowa jurysdykcyjna	72
IV. Zwolnienie spod jurysdykcji krajowej	73
§ 25. Wykonalność i uznanie orzeczenia sądu zagranicznego	75
§ 26. Międzynarodowa pomoc prawna	77
§ 27. Międzynarodowy arbitraż handlowy	79
§ 28. Stanowisko cudzoziemca w procesie cywilnym	80
I. Zdolność sądowa i zdolność procesowa	80
II. Zabezpieczenie kosztów procesu	81
III. Zwolnienie cudzoziemca od kosztów sądowych	82
§ 29. Europejskie międzynarodowe postępowanie cywilne	82

I. Rozporządzenie Nr 1215/2012 z 12.12.2012 r. . . . . w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Bruksela I bis) . . .	82
1. Zakres przedmiotowy	83
2. Zakres terytorialny i czasowy	84
3. Jurysdykcja ogólna	84
4. Jurysdykcja szczególna	85
5. Jurysdykcja w sprawach ubezpieczeniowych	87
6. Jurysdykcja w sprawach konsumenckich	88
7. Jurysdykcja wyłączna	89
8. Uznanie i stwierdzenie wykonalności	90
II. Rozporządzenie Nr 2201/2003 dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie Nr 1347/2000 (Bruksela II bis)	91
1. Zakres zastosowania	91
2. Terytorialny i czasowy zakres zastosowania	92
3. Jurysdykcja w sprawach dotyczących rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa	92
4. Jurysdykcja w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej	93
5. Jurysdykcja w odniesieniu do środków tymczasowych i zabezpieczających	94
6. Badanie jurysdykcji	94
7. Badanie dopuszczalności postępowania	95
8. Uznanie i stwierdzenie wykonalności	95
9. Tryb uznania orzeczeń	97
10. Postępowanie o stwierdzenie wykonalności	97
11. Postępowanie odwoławcze	98
12. Zniesienie exequatur	98
III. Europejski Tytuł Egzekucyjny dla roszczeń bezspornych	99
1. Zakres stosowania rozporządzenia	99
2. Zakres terytorialny	100
3. Czasowy zakres obowiązywania	100
4. Zakres terytorialny zastosowania	101
5. Czasowy zakres zastosowania	101
6. Europejski Tytuł Egzekucyjny	101
7. Skutki wydania zaświadczenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego	103
8. Egzekucja w państwie członkowskim wykonania	103
9. Odmowa wykonania egzekucji	104
10. Stosunek do innych regulacji	104
IV. Postępowanie w sprawie Europejskiego Nakazu Zapłaty	105
1. Zakres przedmiotowy	105
2. Rozpoznanie sprawy	106
3. Europejski Nakaz Zapłaty	108

4. Wykonalność Europejskiego Nakazu Zapłaty	108
5. Wniosek o ponowne zbadanie Europejskiego Nakazu Zapłaty	109
V. Europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń	110
1. Zakres przedmiotowy	111
2. Rozpoznanie sprawy	111
3. Środki odwoławcze	115
4. Wykonalność orzeczenia	115
5. Wniosek o ponowne zbadanie orzeczenia	116
VI. Alimenty	117
VII. Rozporządzenie spadkowe	119
VIII. Europejski nakaz zabezpieczenia na rachunku bankowym	121
IX. Zakres zastosowania rozporządzenia	124
X. Przedmiot zajęcia	127
XI. Postępowanie w przedmiocie wydania europejskiego nakazu zajęcia rachunku bankowego	128
1. Jurysdykcja	128
2. Przesłanki wydania europejskiego nakazu zajęcia rachunku bankowego	129
3. Wymogi formalne wniosku	131
4. Przebieg postępowania o wydanie europejskiego nakazu zajęcia rachunku bankowego	131
5. Wydanie europejskiego nakazu zajęcia rachunku bankowego	133
6. Wykonanie i wykonalność europejskiego nakazu zajęcia rachunku bankowego	134
7. Środki prawne przysługujące po wydaniu europejskiego nakazu zajęcia rachunku bankowego	136
XII. Wzajemne uznawanie środków ochrony w sprawach cywilnych	138
1. Uznanie i wykonywanie	138
2. Zaświadczenie	139
3. Odmowa uznania lub wykonania	140
XIII. Pomoc prawna po wejściu Polski do Unii Europejskiej	140
Rozdział VI. Rys historyczny prawa prywatnego międzynarodowego	149
§ 30. Zasada personalizmu i terytorializmu	149
§ 31. Prawo rzymskie	150
§ 32. Wczesne średniowiecze	150
§ 33. Szkoła statutowa	151
§ 34. Krytyka szkoły statutowej	152
§ 35. Nowa szkoła włoska	153
§ 36. Współczesna nauka prawa prywatnego międzynarodowego	153
§ 37. Polska nauka prawa prywatnego międzynarodowego	155
Rozdział VII. Osoby fizyczne, osoby prawne	157
§ 38. Osoby fizyczne	157

I. Uwagi ogólne	157
II. Zdolność prawna osób fizycznych	160
III. Zdolność prawna cudzoziemców	163
IV. Uznanie za zmarłego i stwierdzenie zgonu	164
V. Zdolność do czynności prawnych osób fizycznych	167
VI. Ubezwłasnowolnienie	171
VII. Zdolność wekslowa i czekowa	172
VIII. Imię i nazwisko	175
IX. Dobra osobiste osoby fizycznej	176
§ 39. Osoby prawne	178
I. Uwagi ogólne	178
II. Zakres zastosowania statutu personalnego	184
1. Zakres podmiotowy dyrektywy (zdolność do transgranicznego łączenia)	187
2. Zasada stosowania do transgranicznego łączenia prawa właściwego dla każdej z łączących się spółek	187
III. Zmiana statutu	192
IV. Właściwość prawa siedziby przedsiębiorstwa	192
V. Ułomne osoby prawne	192
VI. Międzynarodowe osoby prawne	194
§ 40. Dobra osobiste osoby fizycznej i prawnej	198
I. Uwagi ogólne	198
II. Nazwa osoby prawnej i jej ochrona	199
Rozdział VIII. Czynności prawne, przedstawicielstwo, przedawnienie	203
§ 41. Czynności prawne	204
I. Uwagi ogólne	204
II. Forma czynności prawnych	205
III. Zakres prawa właściwego dla formy czynności prawnej	207
§ 42. Przedstawicielstwo	207
I. Uwagi ogólne	207
II. Przedstawicielstwo ustawowe	208
III. Pełnomocnictwo	209
§ 43. Przedawnienie	212
I. Prawo właściwe dla przedawnienia	212
II. Zakres prawa właściwego dla przedawnienia	213
III. Konwencja o przedawnieniu w międzynarodowej sprzedaży towarów	214
Rozdział IX. Zobowiązania	215
§ 44. Zobowiązania umowne	216
I. Pojęcie autonomii woli w prawie prywatnym międzynarodowym	216
1. Uwagi ogólne	216
2. Wybór prawa jako łącznika normy kolizyjnej	217
3. Charakter prawny wyboru	217

4. Sposób i chwila dokonania wyboru prawa	218
5. Przedmiot wyboru	219
6. Dopuszczalność i ograniczenia wyboru prawa	219
7. Ważność wyboru prawa	220
8. Wybór częściowy i złożony	221
9. Wybór prawa pod warunkiem i z zastrzeżeniem terminu	222
10. Klauzule „usztyniające” właściwość prawa	222
11. Zmiana statutu zobowiązaniowego w drodze wyboru prawa	222
12. Dopuszczalność i ważność wyboru w prawie polskim	223
13. Stosowanie prawa wybranego	225
§ 45. Statut kontraktowy w przypadku niedokonania przez strony wyboru prawa według stanu prawnego pod rządami ustawy z 12.11.1965 r. – Prawo prywatne międzynarodowe	226
I. Uwagi ogólne	226
II. Zobowiązania dotyczące nieruchomości	226
III. Regulacja ustawowa zobowiązań niedotyczących nieruchomości	228
IV. Poszczególne łączniki	233
1. Chwila zawarcia umowy	233
2. Miejsce zawarcia umowy	233
3. Miejsce zamieszkania i siedziba strony	234
V. Umowy mieszane i nienazwane	235
§ 46. Prawo właściwe dla zobowiązań umownych według Konwencji rzymskiej i rozp. Rzym I	238
I. Informacje ogólne o Konwencji rzymskiej	238
II. Zakres stosowania Konwencji rzymskiej i rozp. Rzym I	239
III. Wybór prawa	241
IV. Prawo właściwe w razie braku wyboru prawa	242
V. Regulacje szczególne	243
1. Nieruchomości	243
2. Umowy przewozu towarów	243
3. Umowy konsumenckie	244
4. Indywidualne umowy o pracę	246
5. Przelew wierzytelności	247
6. Przejście wierzytelności z mocy prawa	248
VI. Przepisy wymuszające swoje zastosowanie	249
VII. Ważność oświadczeń woli co do wyboru prawa	250
VIII. Zakres statutu kontraktowego	252
IX. Wyłączenie odesłania	253
X. Dowody	253
XI. Porządek publiczny	253
XII. Wykładnia Konwencji rzymskiej	254
XIII. Państwa nieposiadające jednolitego systemu prawnego	255
XIV. Prawo właściwe dla obowiązkowych umów ubezpieczenia	255
XV. Ochrona konsumenta	256
XVI. Prawo waluty	257

§ 47. Zobowiązania wynikające ze zdarzeń niebędących czynnościami prawnymi	258
I. Uwagi ogólne	258
II. Czynny niedozwolone	261
1. Prawo właściwe dla deliktów	261
2. Zakres prawa właściwego dla deliktów	265
§ 48. Prawo właściwe dla zobowiązań pozaumownych według rozp. Rzym II	266
I. Uwagi ogólne	266
II. Pojęcie zobowiązania pozaumownego	267
III. Zakres zastosowania	267
IV. Zakres prawa właściwego	269
V. Czynny niedozwolone	270
VI. Przepisy właściwe dla poszczególnych typów czynów niedozwolonych	272
1. Odpowiedzialność za produkt	272
2. Nieuczciwa konkurencja i praktyki ograniczające wolną konkurencję	274
3. Szkody w środowisku naturalnym	275
4. Naruszenie praw własności intelektualnej	276
5. Spory zbiorowe	276
VII. Prawo właściwe dla zobowiązań pozaumownych innych niż czyn niedozwolony	277
1. Bezpodstawne wzbogacenie	277
2. Prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia	278
3. <i>Culpa in contrahendo</i>	278
VIII. Swoboda wyboru prawa	279
IX. Zasady wspólne dla czynów niedozwolonych i zobowiązań pozaumownych niebędących czynami niedozwolonymi	280
1. Przepisy wymuszające swoje zastosowanie	280
2. Zasady bezpieczeństwa i postępowania	281
3. Bezpośrednie powództwo przeciwko ubezpieczycielowi osoby odpowiedzialnej	281
4. Subrogacja	281
5. Odpowiedzialność kilku osób	281
6. Ważność ze względu na formę	281
7. Ciężar dowodu	282
8. Wyłączenie odesłania	282
9. Państwa posiadające niejednolity system prawny	282
10. Porządek publiczny państwa siedziby sądu	282
§ 49. Prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia	283
§ 50. Bezpodstawne wzbogacenie	284
§ 51. Zbieg roszczeń kolizyjnych dotyczących odpowiedzialności deliktowej i kontraktowej	289
§ 52. Odpowiedzialność za działania lub zaniechania władzy publicznej	290

Rozdział X. Prawo rzeczowe	291
§ 53. Statut rzeczowy	291
I. Uwagi ogólne	291
II. Łącznik położenia rzeczy	295
III. Pojęcie praw rzeczowych	298
IV. Zakres statutu rzeczowego	299
V. Zmiana statutu rzeczowego	301
§ 54. Statut praw na dobrach niematerialnych	302
I. Uwagi ogólne	302
II. Prawo na dobrach niematerialnych w konwencjach	303
Rozdział XI. Prawo rodzinne i opiekuńcze	308
§ 55. Uwagi ogólne	308
§ 56. Zawarcie małżeństwa	309
I. Materialne wymogi zawarcia małżeństwa	309
II. Formalne wymogi zawarcia małżeństwa	311
§ 57. Unieważnienie małżeństwa	312
§ 58. Stosunki osobiste i majątkowe między małżonkami	313
§ 59. Rozwód i separacja	316
I. Rozwód	316
II. Separacja	326
III. Rozwód i separacja w prawie unijnym	327
§ 60. Pochodzenie dziecka	330
§ 61. Stosunki prawne między rodzicami a dzieckiem	337
§ 62. Przeposobienie	340
I. Prawo właściwe	340
II. Zakres statutu adopcyjnego	344
§ 63. Alimentacja	347
I. Prawo właściwe	347
§ 64. Opieka i kuratela	352
I. Prawo właściwe	352
II. Zakres statutu opieki i kurateli	354
Rozdział XII. Sprawy spadkowe	355
§ 65. Prawo właściwe	356
§ 66. Zakres statutu spadkowego	357
I. Przesłanki dziedziczenia	357
II. Ustalenie zawartości spadku	359
§ 67. Powołanie do dziedziczenia	360
§ 68. Nabycie spadku	362
I. Sposób dziedziczenia	362
II. Przyjęcie lub odrzucenie spadku	362
III. Stosunki między współspadkobiercami – odpowiedzialność za długi spadkowe	362
IV. Ochrona dziedziczenia	363

V. Rezerwa lub zachowek	363
VI. Zapis testamentowy	364
VII. Wykonawca testamentu	364
§ 69. Dział spadku	365
§ 70. Statut czynności prawnych na wypadek śmierci	366
I. Prawo właściwe	366
II. Zakres statutu czynności prawnych na wypadek śmierci	368
§ 71. Dziedziczenie według rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 650/2012 w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego	369
I. Stan prawny od 17.8.2015 r.	369
§ 72. Dziedziczenie gospodarstwa rolnego położonego w Polsce	371
Rozdział XIII. Stosunki pracy	373
§ 73. Prawo właściwe	373
I. Uwagi ogólne	373
II. Wybór prawa według ustawy – Prawo prywatne międzynarodowe z 1965 r.	374
III. Prawo właściwe w wypadku braku wyboru prawa według ustawy – Prawo prywatne międzynarodowe z 1965 r.	377
IV. Prawo właściwe według ustawy – Prawo prywatne międzynarodowe z 2011 r.	381
§ 74. Zakres stosowania statutu stosunku pracy	385
Aneks	393
Prawo prywatne międzynarodowe z 1965 r.	395
Prawo prywatne międzynarodowe z 2011 r.	400
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 593/2008 z 17.6.2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I)	411
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 864/2007 z 11.7.2007 r. dotyczące prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych (Rzym II)	427
Rozporządzenie Rady (WE) Nr 4/2009 z 18.12.2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych	440
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1215/2012 z 12.12.2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych	470
Konwencja o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci	497

Konwencja dotycząca kolizji praw w przedmiocie formy rozporządzeń testamentowych	510
Konwencja o prawie właściwym dla wypadków drogowych	514
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1215/2012 z 12.12.2012 r. . . w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych	519
Indeks rzeczowy	547